

The Linguistic Dictionary authors note that in linguistics invariants are called elements that remain unchanged. In this definition it is no longer about dematerialized abstractions, but about the material common element (structurally syntactic, lexical, morphological, phonetic), repeated as a common one in each of the class members (paradigms). To some extent prototypes can be attributed to this type of non-metallic invariant.

On one hand, the invariant is the concept of substantive and formal features that a certain representative of a categorical relationship (or meaning) must possess. On the other hand, the invariant refers to the phenomena of the linguistic plan as a synthesized, but decorated by the laws of that language, a unit of one or another linguistic level and therefore equally used as a categorical substitute in any of the relevant contexts.

Key words: *invariant, linguistics, language systems, phrase invariance.*

DOI : 10.33274/2079-4835-2019-19-2-40-48

УДК 811.111

Удовіченко Г. М.,
канд. пед. наук

Донецький національний університет економіки
і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського,
Кривий Ріг, Україна, e-mail: udovichenko@donnuet.edu.ua

Герасименко Д. В.,
студентка

e-mail: daria. art111@gmail. com

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ТЕРМІНІВ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ П. ЗЮСКІНДА «ЗАПАХИ, АБО ІСТОРІЯ ОДНОГО ВБИВЦІ (ПАРФУМИ)»

UDC 811.111

Udovichenko H. M.,
PhD in Pedagogic
Sciences

Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Kryvyi Rih, Ukraine, e-mail: udovichenko@donnuet.edu.ua

Herasymenko D. V.,
student

e-mail: daria. art111@gmail. com

PECULIARITIES OF THE TERM REPRODUCTION IN THE UKRAINIAN TRANSLATION OF PATRICK SÜSKIND'S NOVEL "PERFUME: THE STORY OF A MURDERER"

Мета — дослідження особливостей відтворення термінів в українському перекладі роману П. Зюскінда «Запахи, або Історія одного вбивці (Парфуми)».

Методи. У статті були використані методи аналізу, синтезу, зіставлення, вивчення критичної літератури за темою, роботи з науковими джерелами.

Результати. Переклад термінів у художній літературі не обмежений такими жорсткими вимогами, як у спеціальній літературі. Достовірність художнього твору — це достовірність іншого роду, що не документальна. Якщо використовувати роман П. Зюскінда як приклад, то потрібно не достовірно перелічувати назви сировини та способи створення парфумів, хоча і це важливо. Але все ж головне — ство-

рення атмосфери того часу, достовірності ситуацій, описаних у романі. Термін у художньому тексті є елементом, який допомагає автору створити образ, що і повинно враховуватися перекладачем. Проте, це не означає, що, стикаючись із терміном, перекладач може опустити його, перекласти так, як йому заманеться або замінити нетерміном. Використання навіть близького за значенням синоніма, який не є терміном, або ж належить терміносистемі іншої науки може призвести до неправильного розуміння тексту, тому що терміни, навіть із суто формального боку, вживаються автором з певною метою, це вимагає більш ретельного і обережного пошуку еквівалента для термінологічних одиниць. Визначено, що особливість перекладу терміна в художньому тексті пов'язана із взаємозалежністю елементів тексту. Доведено, що з якою б метою не був введений спеціальний текст, терміни, використані в ньому, виконують вже не тільки стилістичну функцію. Їх поява детермінована особливостями самого спеціального тексту. Інколи використання синонімів, а тим паче нетермінів, просто неможливе. Опущення даних термінів або заміна їх на синоніми може порушити логічність сприйняття твору загалом.

Ключові слова: термін, лексичний еквівалент, транскодування, транслітерація, транскрибування.

Постановка проблеми. Мета перекладу — як можна точніше передати інформацію, яку викладено в оригіналі. Перекладач робить це за допомогою вмілих перекладацьких трансформацій. На практиці, однак, виявляється, що переклад не є досить легким завданням та потребує спеціальних навичок. Іноді правильний переклад потребує незвичайних трансформацій, засобів, прийомів. Так, попереднє прочитання матеріалу допомагає точніше визначити доречні визначення — однак сама галузь, до якої належить твір, або інша специфіка автора, мови оригінального тексту тощо обмежує свободу перекладача у виборі цього перекладу. Не тільки деякі аспекти мови оригінального тексту можуть не існувати в мові перекладу, а й у самій мові перекладу може не бути відповідних аналогів, що б цілком покрити потребу в точності. Одним з таких прикладів є так звані «терміни».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Протягом останніх років вітчизняними (Н. Александрова, Л. Вознюк, В. Борщовецька, Д. Ганич, Л. Герман, В. Головін, І. Гумовська, А. Д'яков, С. Дем'яненко, О. Дуда, О. Константінова, І. Кочан, Т. Кияк, Г. Мацюк, Т. Панько, Т. Перепелиця, Н. Стефанова, Г. Чорновол та ін.) й зарубіжними (Л. Борисова, В. Гак, А. Герд, О. Іванова, Д. Лотте та ін.) лінгвістами активно розглядаються питання стандартизації термінології, створення термінологічних словників. У різних аспектах проблемою перекладу термінів переймаються такі науковці, як: Г. Агапова, О. Ахманова, І. Багмут, О. Баловнева, А. Білецький, Л. Борисова, М. Брантес, О. Глоба, О. Дуда, О. Іванова, В. Карабан, Т. Кияк, А. Коваленко, К. Крушельницька, В. Мирошніченко, Л. Нелюбін, І. Носенко, С. Радецька, Е. Скороходько, Ю. Соболю, О. Суперанська, А. Циркаль, К. Шипіло, розробки яких зробили істотний внесок у розв'язання проблеми перекладу термінів.

Мета статті — дослідження особливостей відтворення термінів в українському перекладі роману П. Зюскінда «Запах, або Історія одного вбивці (Парфуми)».

Виклад основного матеріалу дослідження. Для визначення того, як використовувати та розуміти терміни під час перекладу, спочатку треба з'ясувати, як їх визначають різні вчені.

«Термін», за думкою І. В. Арнольд, «називає слово або словосполучення, що є службовим для чіткого вираження поняття, специфічного для якої-небудь галузі знан-

ня, виробництва або культури, та яке обслуговує комунікативні потреби в цій сфері діяльності людини» [1].

Поняття «термін» український мовознавець В. Карабан визначає як «мовний знак, що репрезентує поняття спеціальної, професійної галузі науки або техніки». На його думку, суть та основу технічних та наукових текстів і становлять терміни [4].

Т. Панько дотримується такого визначення «Терміном називається слово, яке вживається в будь-якій спеціальній галузі знань для точного визначення певного поняття» [9]. Аналогічне формулювання може дати Національне агентство зі стандартизації: «Слово чи словосполучення, застосоване для позначення деякого поняття [8]».

А. Коваленко дає таке визначення терміна: «термін — це емоційно нейтральне слово чи словосполучення, яке вживається для точного вираження понять та назв предметів» [5].

«Термін — це слово чи словосполучення, яке виражає чітко окреслене поняття з будь-якої галузі науки, техніки й мистецтва. Від звичайного слова чи словосполучення термін відрізняється точністю семантичних меж» [10].

Термін є «словом чи словосполученням, у якого мовний знак спільний з поняттям у системі понять, особливої галузі науки та техніки», як стверджує В. С. Кулебакін [6, с. 80].

Як можна помітити з різних думок учених-філологів на тему термінології, більшість визначень слова «термін» поділяються на дві групи. До першої групи належать досить вузькі визначення, що описують терміни як спеціальні слова, знаки тощо, які покликані точно позначити поняття та його зв'язок з іншими поняттями в межах будь-якої сфери; можна знайти підтвердження цієї точки зору в роботах Д. С. Лотте, який дав точний та зрозумілий опис: «Термін — слово або словосполучення, що покликане точно позначити поняття і його співвідношення з іншими поняттями в межах однієї сфери» [2].

Для вдалого та точного передавання інформації використовується декілька прийомів перекладу термінів. Один з таких — знаходження лексичного еквівалента. Лексичний еквівалент — це постійна лексична відповідність, яка точно збігається зі значенням слова [4, с. 255]. Такі терміни, як *memory* — пам'ять, *software* — програмне забезпечення, *router* — маршрутизатор, *link* — зв'язок є лексичними еквівалентами іншомовним термінам. Цей вид перекладу є доволі поширеним під час перекладу й зазвичай використовується дуже часто (особливо при перекладі з англійської мови), хоча в українській мові існує не так багато слів-відповідників з галузі програмування, що зумовлює нижчий ступінь використання прийому, ніж в інших галузях. Наступні приклади відповідають знаходженню лексичного еквівалента: *network* — мережа; *error* — помилка; *memory* — пам'ять; *keyboard* — клавіатура; *desktop* — робочий стіл.

Інший досить часто вживаний прийом — транскодування. Транскодування — політерне або пофонемне передавання лексичної одиниці мови оригіналу за допомогою алфавіту мови перекладу, тобто форма слова, звукова або графічна, передається за допомогою абетки мови перекладу. Найчастіше виникає необхідність у ньому, якщо в мові перекладу немає відповідного поняття, а перекладач не може підібрати аналогічного терміна, який би задовольняв вимогам терміна. Види транскодування можна поділити на транслітерацію та транскрибування.

Транслітерація — механічне передавання однієї графічної системи відповідними графічними знаками іншій при другорядній ролі фонетичного складу слова, тобто під час перекладу знаки однієї мови будуть змінені знаками мови перекладу. Таким чином абеткою передається вся або більша частина слова. Особливо часто помічається застосування цього прийому при перекладі термінів або терміноелементів давньогрецького

та латинського походження, що використовуються міжнародно. Треба зазначити, що через другорядну роль подібності звучання слова іноді новоутворене слово читається відмінно від оригіналу.

Прикладів слів, що були перекладені за допомогою транслітерації, в сучасній мові дуже багато: *hacker* — хакер, *assembler* — асемблер, *interface* — інтерфейс, *computer* — комп'ютер, *user* — юзер, *decoder* — декодер, *codec* — кодек, *processor* — процесор та ін.

Транскрибування (або транскрипція) на відміну від транслітерації, коли найголовніше передати графічну (письмову) частину слова, ставить передусім за мету якомога точніше передати фонетичну частину слова. Наприклад таких: *Microsoft* — Майкрософт, *Sony Corporation* — Соні Корпорейшн, *datagram* — дейтаграма.

Згідно з думкою багатьох фахівців, термін не належить до числа одиниць, що ускладнюють роботу перекладача через свою однозначність та відсутність синонімів та конотативних значень. Але, термін однозначний і позбавлений синонімів і конотацій тільки в науковому стилі мови, що відрізняє під час перекладу терміна в художньому тексті.

Переклад термінології є суттєвою проблемою ще й тому, що властиві науковій і технічній мовам терміни в художньому тексті мають інші функції. У науковому тексті термін відіграє називну роль: це знак, який вказує в принципі на точно визначене поняття. а в художньому творі, не втрачаючи свого предметного значення, має й стилістичну функцію. Труднощі розпізнавання ускладнюються ще й тим, що термін може бути вжито в нетермінологічному значенні, а звичайне слово — в ролі терміна.

Переклад термінів у художньому тексті підпорядкований основним принципам перекладу цієї категорії слів: термін перекладається терміном. Термін-еквівалент на мові перекладу повинен цілком відповідати терміну мовою оригіналу. Перекладач не може «перевиражати» термін на мові перекладу, тому що термін мови оригіналу потрібно замінити відповідним терміном мови перекладу в його загальноприйнятній, офіційній, що затвердилася у відповідній термінології формі. Однак у художньому творі інколи важливіше імітувати науковий стиль, задля створення атмосфери — мова перекладу повинна бути «професійною» з точки зору відповідної області життя — зрозуміло, в межах допущеного автором оригіналу «професіоналізму» і не порушуючи естетичні позитивні якості твору.

Зазвичай перекласти неважко, коли в мові перекладу існує термін-еквівалент. А якщо еквівалента немає? У науковій літературі фахівця влаштує тільки точний термін, а не як не дефініція або тлумачення. Тому перекладач «створює» свій, запозичуючи іншомовний варіант, або ж за рахунок термінологізації загальномовної одиниці. У художньому перекладі можливості ширше. Основна тенденція в загальному та сама — дотримуватися еквівалентності. У романі добре продумана заміна може бути для адекватного перекладу обов'язковою. При перекладі художнього тексту, на відміну від наукового, допустимі й інші трансформації: можна видове поняття замінити родовим. Як наслідок, можливі: описовий переклад, приблизна заміна синонімом і навіть цілковита відмова від перекладу терміна.

Інколи письменники включають термінологічні елементи в репліки своїх героїв для створення або доповнення їх характеристики. Переклад такого тексту вимагає ретельного збереження не тільки точності термінології, скільки цього зіткнення несумісних елементів тексту. З цією ж метою автори включають у пряму мову не просто терміни, а шматки термінологічного тексту, що імітують «фахову мову», і ще частіше — усталені звороти. Таке вживання «професійної мови» вже може істотно ускладнити роботу перекладача: необхідний не тільки термін-еквівалент і не просто вдала

відповідність якогось поєднання фразеології (в іншому тексті гарний переклад можна забезпечити за допомогою фразеологічної одиниці, побудованої і на основі зовсім іншого способу) — тут доводиться намагатися відповідності термінологічного і фразеологічного; знайти потрібний фразеологізм, побудований на основі колишнього термінологічного поєднання. Переклад ускладнює і те, що терміни підмови тієї чи іншої науки нерідко мають нетермінологічні синоніми. Розмовний синонім відрізняється не лише за стилем, але і частково і за змістом.

Особливість перекладу терміна в художньому тексті пов'язана зі взаємозалежністю елементів тексту. Доведено, що з якою б метою не був введений спеціальний текст, терміни, використані в ньому, виконують вже не тільки стилістичну функцію. Їх поява детермінована особливостями самого спеціального тексту. Часто використання синонімів, а тим паче нетермінів, просто неможливе. Опущення даних термінів або заміна їх на синоніми може порушити логічність сприйняття твору загалом.

Якщо в спеціальному тексті термін може бути незалежним від контексту, то в художньому тексті таке неможливо взагалі. Однак дана залежність не завжди ускладнює завдання перекладача; вона може і полегшувати його. Тісна взаємозалежність елементів тексту дозволяє ввести кілька еквівалентів: синонімічні терміни; родові поняття замість видових і навпаки; нетерміни. Можна також використовувати різні скорочення або навпаки, якщо автор вводить скорочення — то перекладач може скористатися багатоконпонентним терміном.

Переклад будь-якого спеціального тексту має свої труднощі, тому що він має низку лексичних, граматичних і стилістичних особливостей, що висуває особливі вимоги до перекладу. Крім того, слід пам'ятати, що спеціальні матеріали можуть бути як письмового, так і усного характеру. Труднощі, що випливають з цього положення, зростають у декілька разів, якщо справа стосується перекладу спеціальних текстів, введених в канву художнього твору. В цьому випадку перекладачеві доводиться вирішувати екстралінгвістичні завдання і перш за все усвідомлюючи, з якою метою той чи інший спеціальний документ вводиться в текст всього твору. Одночасно з цим перед ним виникає і проблема перекладу самого спеціального тексту. Наскільки переклад спеціального тексту в художньому творі може відрізнитися від перекладу спеціального тексту для професійних потреб, і чи може він відрізнитися взагалі? Паралельно виникає питання пошуку еквівалентів для термінів, що входять у даний текст. Чи можливе використання синоніма або заміна терміна нетерміном? Якщо так, то в яких випадках? Руйнують ці відступи від оригіналу цілісність твору і задум автора, і наскільки?

Слід врахувати і те, що присутність певних термінів у тексті забезпечує збереження приналежності даного тексту до певного класу текстів, до певної професійної або наукової сфери. Опущення даних термінів або заміна їх на синоніми може різко знизити впізнаванність належності, і отже, порушити логічність сприйняття твору загалом.

Крім усього вищесказаного, терміни можуть мати і фактологічну цінність. Таку саму цінність можуть мати і граматичні, і стилістичні особливості спеціальних текстів. Отже, будь-який відступ від змісту і форми оригіналу може бути чреватим порушенням цілісності сприйняття, і навіть руйнуванням смислової структури твору.

Усе це не вичерпує питань перекладу термінології в художньому тексті. С. Влахов і С. Флорін у своїй роботі «Неперекладне в перекладі» навели такі положення:

«1. Основний принцип термінологічного перекладу — термін передається терміном.

2. На відміну від наукового тексту, в художній літературі терміни, особливо споконвічні для іноземних мов, розпізнаються важче.

3. Відхилення від основного принципу перекладу допускаються переважно в тих випадках, коли термін у даному тексті не має термінологічного значення, не несе значного семантичного навантаження і, зрозуміло, якщо він втратив зв'язок з відповідною терміносистемою.

4. За відсутності у мові перекладу терміна-еквівалента в науковому тексті його запозичують або створюють новий, надають термінологічного значення загальнолітературній одиниці, а в художньому тексті воліють інші прийоми, намагаючись, проте, не порушити «термінологічного звучання» тексту: заміну іншим (зазвичай близьким за значенням, а іноді навіть далеко не рівнозначним) терміном, компенсацію видового поняття родовим, синонімом різного ступеня близькості, приблизним за відповідністю (звичайним словом) і навіть нульовий переклад.

5. Внутрішня форма терміна, яка береться до уваги під час перекладу наукової літератури, може мати значення в художньому перекладі, але тільки в тих випадках, коли вона відіграє аналогічну роль в оригіналі. Прозора внутрішня форма може, з іншого боку, стати джерелом перекладацьких невдач — унаслідок нерозпізнання терміна або невміння поєднати при перекладі термінологічне значення з образним.

До перелічених вище позицій необхідно додати таке:

6. Особлива обережність потрібна під час перекладу термінів у спеціальних текстах, введених у канву твору.

7. Якщо термін має фактологічну цінність, то будь-який відступ від змісту і форми оригіналу може мати самі негативні наслідки для перекладу» [2].

Аналіз перекладу роману П. Зюскінда «Запахи, або Історія одного вбивці (Парфуми)», зробленого Іриною Фрідріх, показав, що більшість термінів було перекладено за допомогою методів перекладу як транслітерація і транскрибування: *der Theology* — теологія, *die Katastrophe* — катастрофа (транслітерація); *der Satan* — сатана, *die Migräne* — мігрень, *Cholera* — холера, *die Pelargonie* — пеларгонія, *das Bakterium* — бактерія (транскрибування) [11; 3].

Певну кількість термінів було перекладено за допомогою словоскладання, лексичного еквіваленту та прийому цілісного перетворення: *das Etablissement* — створення, розробка, *das Liebe* — любов, *die Zeit* — час, *Darmruhr* — дизентерія, *die Zuverlässigkeit* — надійність [11; 3].

Під час перекладу *Angsteinflößendes* — той, що втілює страх, перекладач використовує словоскладання [11; 3].

Велика кількість термінів, що означають речовини та сировину для створення парфумів, перекладається способом перекладу терміна терміном.

Найбільш вживаними методами перекладу є транслітерація і транскрибування, а метод калькування в романі Зюскінда та в німецькій мові загалом є рідкісним явищем, адже порушує граматичні конструкції німецької мови.

Висновки. Загалом можна сказати, що переклад термінів у художній літературі не обмежений такими жорсткими вимогами, як у спеціальній літературі. Достовірність художнього твору — це достовірність іншого виду, що не документальна. Якщо використовувати роман П. Зюскінда як приклад, то потрібно не достовірно перелічувати назви сировини та способи створення парфумів, хоча і це важливо. Але все ж головне — створення атмосфери того часу, достовірності ситуацій, описаних у романі. Термін у художньому тексті є елементом, який допомагає автору створити образ, що і повинно враховуватися перекладачем. Проте це не означає, що, стикаючись з терміном, перекладач може опустити його, перекласти так, як йому заманеться або замінити

нетерміном. Використання навіть близького за значенням синоніма, який не є терміном, або ж належить терміносистемі іншої науки може призвести до неправильного розуміння тексту, тому що терміни, навіть із суто формального боку, вживаються автором з певною метою, це вимагає більш ретельного і обережного пошуку еквіваленту для термінологічних одиниць.

Список літератури / References

1. Арнольд И. В. Основы научных исследований в лингвистике: учебное пособие. М. : Высшая школа, 1991. 140 с.

Arnol'd, I. V. (1991). *Osnoviy nauchnyh issledovanij v lingvistike: uchebnoe posobie* [Fundamentals of scientific research in linguistics: a training manual]. Moscow, Vysshaja Shkola Publ., 140 p.

2. Влахов С. Н., Флорин С. В. Непереводимое в переводе. М. : Высшая школа, 1986. 416 с.

Vlahov, S. N., Florin, S. V. (1986). *Neperevodimoe v perevode* [Untranslated in translation]. Moscow, Vysshaja Shkola Publ., 416 p.

3. Зюскінд П. (1985). Запахи, або Історія одного вбивці (Парфуми). URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printitzip.php?tid=123> (дата звернення 12 жовтня 2019).

Ziuskind, P. (1985). *Zapakhy, abo Istoriia odnogo vbyvtsi (Parfumu)* [Perfume: the story of a murderer]. Available at : <https://www.ukrlib.com.ua/world/printitzip.php?tid=123> (accessed 12 October 2019).

4. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. [англ./укр.]: навчальний посібник для ВНЗ. Тернопіль : Нова Книга, 2002. 576 с.

Karaban, V. I. (2002). *Pereklad anhliiskoi naukovoї i tekhnichnoi literatury. [anhl./ukr.]* [Translation of English scientific and technical literature]. Ternopil, Nova Knyha Publ., 576 p.

5. Коваленко А. Я. Науково-технічний переклад : навчальний посібник. Тернопіль : Вид-во Карпюка, 2001. 284 с.

Kovalenko, A. Ya. (2001). *Naukovo-tekhnichnyi pereklad: Navchalnyi posibnyk.* [Scientific and technical translation]. Ternopil, Karpiuk Publ., 284 p.

6. Кулебакин В. С., Климовицкий А. Я. Работы по построению научно-технической терминологии в СССР и советская терминологическая школа. *Лингвистические проблемы научно-технической терминологии : материалы совещания, проведенного Академией наук СССР в Ленинграде 30 мая — 2 июня 1967 г.* М.: Наука, 1970. С. 15–19.

Kulebakin, V. S., Klimovickij A. Ja. (1970). *Raboty po postroeniju nauchno-tehnicheskoy terminologii v SSSR i sovetskaja terminologicheskaja shkola. Lingvisticheskie problemy nauchno-tehnicheskoy terminologii* [Work on the construction of scientific and technical terminology in the USSR and the Soviet terminological school]. *Lingvisticheskie problemy nauchno-tehnicheskoy terminologii* [Linguistic problems of scientific and technical terminology]. Moscow, Science Publ., pp. 15–19.

7. Лотте Д. С. Основы построения научно-технической терминологии: вопросы теории и методики. М. : Издательство АН СССР, 1961. 160 с.

Lotte, D. S. (1961). *Osnovy postroenija nauchno-tehnicheskoy terminologii: voprosy teorii i metodiki* [Fundamentals of building scientific and technical terminology: theory and methodology issues]. Moscow, Publishing House of the Academy of Sciences of the USSR, 160 p.

8. Національний банк стандартизованих науково-технічних термінів. Режим доступу : http://ukrndnc.org.ua/index.php?option=com_terminus&Itemid=194&task=view&id=39021 (дата звернення 12 жовтня 2019).

Natsionalnyi bank standartyzovanykh naukovo-tekhnichnykh terminiv [The National Bank for Standardization of Science and Technology Terminology]. Available at : <http://>

ukrndnc.org.ua/index.php?option=com_terminus&Itemid=194&task=view&id=3902 (accessed 12 October 2019).

9. Панько Т. І., Кочан І. М., Мацюк Г. П. Українське термінознавство. Львів, 1994. 216 с.

Panko, T. I., Kochan, I. M., Masiuk, H. P. (1994). *Ukrainske terminoznavstvo* [Ukrainian Terminology]. Lviv, 216 p.

10. Пиотровский Р. Г. К вопросу об изучении термина. *Ученые записки ЛГУ*. 1952. № 161. С. 21–36.

Piotrovskij, R. G. (1952). *K voprosu ob izuchenii termina* [On the study of the term] *Uchenye zapiski LGU* [Scientific notes of Leningrad State University], no. 161. pp. 21–36.

11. Züskind Patrick (1985). *Das Parfum. Die Geschichte eines Mörders*. Available at : https://www.e-reading.club/bookreader.php/1001484/Patrick_-_Das_Parfum_Die_Geschichte_eines_Morders.html (accessed 12 October 2019)/

Дата надходження рукопису 22.04.2019

Objective. *The objective of the research is to investigate the peculiarities of the reproduction of terms in the Ukrainian translation of Patrick Süskind's novel "Perfume: the Story of a Murderer".*

Methods. *The methods of analysis, synthesis, comparison, study of critical literature on the topic, work with scientific sources are used.*

Results. *The translation of terms in fiction is not limited to such stringent requirements as in specialized literature. The authenticity of a work of art is the authenticity of another kind, which is not documentary. To use Patrick Süskind's novel as an example, it is not necessary to list the raw material names and methods of perfume, though it is important. But the main thing is to create the atmosphere of the time, the reliability of the situations described in the novel. The term in fiction is basically an element of style, the basis of creating an artistic image, which should be taken into account by the translator. However, this does not mean that, when faced with a term, the translator may omit it, translate as he pleases, or replace it with a term. Even a synonym close in meaning, which is not a term, or belongs to the terminology of another science / field of life, can violate the whole integrity of the work. After all, the terms, even on a purely formal side, indicate a certain situation. They sharply limit the scope of the work, which imposes a framework on translation, and requires a more careful and careful search for an equivalent for terminological units. It is determined that the feature of translation of a term in an artistic text lies in the interdependence of the elements of the text. Terms are entered by the author for a specific purpose. They create a holistic perception, and any deviation from the shape of the original can disturb that perception.*

It is proved that for whatever purpose a special text was introduced, the terms used in it fulfill more than just a stylistic function. Their appearance is determined by the features of the most special text. Often, the use of synonyms, and, moreover non-terms, is simply impossible. The presence of certain terms in the text preserves the belonging of the text to a particular class of texts, to a specific professional or scientific field. Omitting these terms or replacing them with synonyms can dramatically reduce the identity of the term and, therefore, disrupt the logic of perception of the work as a whole.

Key words: *term, lexical equivalent, transcoding, transliteration, transcription*

Цель — *исследование особенностей воспроизведения терминов в украинском переводе романа П. Зюскинда «Парфюмер. История одного убийцы».*

Методы. *В статье были использованы методы анализа, синтеза, сопоставления, изучения критической литературы по теме, а также работы с научными источниками.*

Результаты. *Перевод терминов в художественной литературе не ограничен такими жесткими требованиями, как в специальной литературе. Достоверность художественного произведения — это достоверность другого рода, не документальная. Если использовать роман Зюскинда в качестве примера, то нужно не достоверно перечислять названия сырья и способы создания духов, хотя и это важно. Но все же главное — создание атмосферы того времени, достоверности ситуаций, описанных в романе. Термин в художественной литературе — в основном элемент стиля, основа создания художественного образа, что и должно учитываться переводчиком. Однако это не означает, что, сталкиваясь с термином, переводчик может опустить его, перевести так, как ему заблагорассудится или заменить нетермином. Даже близкий по значению синоним, который не является термином, или же принадлежит терминосистеме другой науки, может нарушить всю целостность восприятия произведения. Ведь термины, даже с чисто формальной стороны, указывают на определенную ситуацию. Они резко ограничивают сферу действия произведения, накладывают рамки при переводе и требуют более тщательного и осторожного поиска эквивалента для терминологических единиц. Определено, что особенность перевода термина в художественном тексте заключается во взаимозависимости элементов текста. Термины вводятся автором с определенной целью. Они способствуют целостному восприятию, и любое отступление от формы оригинала может нарушить это восприятие.*

Доказано, что с какой бы целью не был введен специальный текст, термины, использованные в нем, выполняют уже не только стилистическую функцию. Их появление детерминировано особенностями самого специального текста. Нередко использование синонимов, а тем более нетерминов, просто невозможно. Присутствие определенных терминов в тексте обеспечивает сохранение принадлежности данного текста к определенному классу текстов, к определенной профессиональной или научной сферам. Опущение данных терминов или замена их на синонимы может резко снизить узнаваемость принадлежности, и, следовательно, нарушить логичность восприятия произведения в целом.

Ключевые слова: *термин, лексический эквивалент, транскодирование, транслитерация, транскрибирование.*

DOI : 10.33274/2079-4835-2019-19-2-49-55

УДК 37.02: 378 (045)

Удовіченко Г. М.,
канд. пед. наук

Донецький національний університет економіки
і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського,
Кривий Ріг, Україна, e-mail: udovichenko@donnuet.edu.ua

Кашпуровська О. С.,
учитель

Криворізька загальноосвітня школа I-III ступенів № 8
Криворізької міської ради Дніпропетровської обл.,
Кривий Ріг, Україна, e-mail: aleccs.82@gmail.com

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

UDC 37.02: 378 (045)

Udovichenko H. M.,
PhD in Pedagogic
Sciences

Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Kryvyi Rih, Ukraine, e-mail: udovichenko@donnuet.edu.ua

Kashpurovska O. S.,
Teacher

Kryvyi Rih Comprehensive School #8 of Kryvyi Rih City Council
in Dnipropetrovsk Region, Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: aleccs.82@gmail.com

SPECIFICITY OF SCIENTIFIC AND TECHNICAL LITERATURE TRANSLATION

***Мета** — проаналізувати специфіки та способи подолання труднощів під час перекладу науково-технічної літератури.*

***Методи.** У роботі були використані методи аналізу, синтезу, зіставлення, вивчення критичної літератури за темою, роботи з науковими джерелами.*

***Результати.** Алгоритм перекладу наукових текстів повинен включати в себе постановку завдання, визначення реципієнта і цілі перекладу, визначення жанру тексту, встановлення можливих способів передання думки і стилю викладу автора. Перекладений текст повинен бути максимально наближений до оригіналу і за точністю інформації, що передається, і за іншими параметрами. Крім того, англійські й українські тексти характеризуються частим вживанням скорочень, аббревіатур і умовних позначень. Якщо умовні позначення завжди можна подивитися в цій самій книзі або публікації, оскільки вони застосовуються тільки всередині даної роботи, то переклад аббревіатур і скорочень може викликати чималі складності. Крім загальновідомих скорочень, що застосовуються в усьому світі, існують і багатозначні аббревіатури, скорочення, характерні тільки для певної галузі, і навіть кілька варіантів написання однієї і тієї ж аббревіатури. Допомогти розібратися у всьому їх різноманітті допоможуть словники. Однак перед перекладачем можуть постати досить складні питання, вирішення яких напрацьовується з досвідом: переклад авторських термінів і слів, максимально наближений до автора стиль викладу тексту, переклад специфічної термінології, що вимагає глибоких знань у тій чи іншій області. Усі ці труднощі можна вирішити, тільки здобувши достатнього практичного досвіду.*

***Ключові слова:** текст, науково-технічна література, переклад, труднощі перекладу.*

Постановка проблеми. Актуальність дослідження зумовлена підвищеною популярністю і потребою перекладу науково-технічних текстів з огляду на поширення технічної та наукової інформації по всьому світу. Нині переклад текстів науково-технічного стилю дуже витребуваний. Основне завдання науково-технічного перекладу полягає в точному доведенні матеріалу до реципієнта перекладу. Зазвичай це досягається логічним викладом матеріалу, не допускаючи емоційного вираження. Тексти